

מהווי הרפת

מסיפוריו של משולם סיקרון, משאבי שדה

חליבה בידיים

הרפתניים הקבועים ידעו את הפרות ומאחר שהחליבה הלכה לפי סדר והפרות היו קשורות באותו סדר בכל החליבות, היו רפתנים מסויימים שתכננו לעצמם, איזה פרות הם לא יחלבו וכשהיו מגיעים לפני פרה קשה, לא היו מסיימים אלא נותנים לחולב השני לסיים קודם ולקבל את הפרה עם הפטמות הקשות. ואם היה החולב השני מודע לבעיה, היה גם הוא מתעכב, עד שאחד משניהם היה נשבר ועובר לחלוב את הקשה.

מה זה קלה לחליבה? תמיד אני נזכר בפרה החומה בהירה שלנו, קראנו לה ציה, היו לה פטמות חמאה. מספיקה היתה אצלה לחיצה עדינה והחלב זרם... לא הרגשת את החליבה וכבר סיימת לחלוב אותה. היו לה עיניים תכלת ומבט רציני – משהו מיוחד. צורה חלבנית אופיינית בלי עודפי שומן, רזה ועמוקה. כשיצאה הצטערנו מאד.

מה זה שופעת בחליבה? זו היתה הפרה גנוסריה שהתקבלה כעגלה מגנוסר ושאחיותיה שם לא היו משהו, ואילו היא, אצלנו, אחרי ההמלטה היתה ממלאה יותר מדלי בחליבה. היו לה פטמות גדולות, תפסת במלוא כף היד – והיה מה לתפוס. וכשלחצת, יצא זרם של חלב מקציף – כמות! מיד ראית תוצאות. איך קרקעית הדלי מתכסה בחלב ואחר כך פני החלב הולכים ועולים הולכים ועולים עד שהדלי מלא עד גדותיו והקצף כמעט נשפך מהצדדים. היינו קמים בהרגשה מצויינת, שופכים לכד וחוזרים להמשיך.

והיו פרות קשות. היתה הפרה חביבה, שממוקמת היתה די בסוף, שלחלוב אותה היה סיוט. גם לה היו פטמות גדולות, אבל הן היו קשות – אבן! ופתחי החלב היו קטנים. לחלוב אותה היה לוקח זמן כפול ומאמץ משולש.

לפעמים כשאני מהרהר בכך, אני חש שזכיתי להיות עד למהפכה, והפעם אני לא מדבר על מלחמת העצמאות ולפניה, ולא על שיפורים ושינויים בחיי החברה. אני מדבר על הפינה הקטנה שאליה אני קשור, על הרפת. לך ותסביר, למי שלא עבר את זה, מה פירוש המהפך הזה לחלוב במכונת חליבה? קודם כל המגבלה של אדם רגיל לחלוב בידיים פרות, שמונה פרות בשעה, ששעשרה בשעתיים ואולי עוד כמה פרות וכו'... וכך מינימום פעמיים ביום. כמה פרות אפשר היה להחזיק במשפחה? כמה בקיבוץ? אצלנו היו שלושים פרות, ובשיא הגענו לחמישים, יותר מזה היה אי-אפשר ללא מכונה. אבל הפעם לא רציתי לעסוק בחשבונות, רציתי לספר על חליבה בידיים, ומכיוון קצת שונה.

למרות המאמץ הקשור בחליבה בידיים, הרי משהתרגלת זה הפך מבחינה מסויימת לכיף. כן, בתנאי שהידיים אין בהם פצע ושאת הצפורניים לא גזזת עמוק מדי. לקחת כסא קטן בין שתי פרות, כשדלי החליבה צמוד בין הרגליים. הפרות קשורות ושקטות, אבל בוחנות אותך. אתה יושב, ידיך מרוחות קצת בווזלין, אתה מתחיל בניקוי הפטמות והעטין ומיד ללחוץ ולהוציא צליפים של חלב לדלי. מנגינה מיוחדת היתה לחליבת הרפתן שידע לחלוב היטב, הצליפים פוגעים בדלי בקצב אחיד והרעש משתנה בהתאם לכמות החלב בדלי.

אבל... אבל... אבל, לא כל פרה דומה לחברתה, לא כל העטינים אחידים וגם הפטמות שונות. תאמינו או לא, אבל באותה תקופה הכרנו את הפרות לא רק לפי מראה כללי אלא גם ובעיקר, לפי הפטמות. היו לנו פרות "חמאה", פרות "אבן", פרות "אחת ושתיים" ופרות "שעה". אלה היו כינויים שהודבקו לפרות לפי הקושי או הקלות שבה הן נחלבו.

שנאנו אותה וכל אחד ניסה לוותר עליה לטובת חברו. אבל הקושי האמיתי היתה נינה, זו היתה פרה צעירה יחסית ובכל זאת די גדולה אבל היו לה פטמות – כפתורים. עכשיו, כשאני רואה איזה ציון גבוה מקבלות פרות עם פטמות קטנות, משהו בתוכי מתקומם, איך היו חולבים אותן בידיים? – לנינה היו פטמות קטנות. יכולת לחלוב אותן רק בשתי אצבעות ובכל לחיצה יוצא צליף דק וקטן, וזה מעייף וזה נמשך, צליף ועוד צליף, ממש זועה. ברור שגם עליה לא היו קופצים רבים לחליבה. כל זה היה בימים רגילים. פעם, באחת מהיציאות למרעה, הטפשה הזאת נינה משכה לכיוון גדר התיל, הסתבכה שם ונשרטה קלות באחת הפטמות. לכאורה, שום דבר. אבל כשעבר יום והשריטה החלה להגליד התחיל הסיוט. הקושי הרגיל בתוספת בעיטות, כל פעם שלחצת על הפטמה השרוטה התרוממה רגל ולא כל אחד יכל לחלוב ולעצור רגל מתרוממת. כמובן שהנטל הזה נפל על הוותיקים. הצרה היתה, שמיום ליום במקום שהיא תידגע, היא הפכה ליותר רגישה וליותר תוקפנית.

באחד הימים בשעות אחר הצהריים היינו כמעט בסיום החליבה, ואחד מהצוות נכנס לחלוב אותה. עוד הוא יושב והדלי נדחף בבעיטה, הוא ניסה עוד פעם ופעמיים עד שנאנו אותה וכל אחד ניסה לוותר עליה לטובת חברו.

לא חשבתי הרבה וזחלתי לכיוון העולים כדי להתרחק מהטלפיים המכות ויצאתי למרכז. כשקמתי ומנסה להתנקות, הרמתי עיניים ונתקלתי בשני הרפתנים האחרים שניסו לתמוך בי. רק כשראיתי את פרצופם החיוור כסיד תפסתי, שהייתי במצב מאוד לא נעים. 

כנס חלוקת פרסי הרפת היפה

הכנס יתקיים ב־16.11.89 באולם הרצפלד בבית כור בתל אביב. סדר היום: פתיחת הכנס בשעה 08.30, 09.00 נאום של שר החקלאות, מנכ"ל מ' החלב אבשלום דולב, מנכ"ל אגף החלב יוסל'ה יודוביץ, בנושאי מצב הענף ותכנון הייצור והתעשייה בעתיד. הזמנות יישלחו למשקים.
